

УДК 316.77:659.3
<https://doi.org/10.28925/2524-2652.2025.21>

Надія Фіголь,
доцент Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,
доктор наук із соціальних комунікацій
 <https://orcid.org/0000-0002-2503-7243>
 n.fihol@kubg.edu.ua

Nadia Figol,
Doctor of Science in Social Communications,
Associate Professor at the Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Андрій Сінко,
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти спеціальності С7 «Журналістика»
Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
 <https://orcid.org/0000-0001-7179-8118>
 a.sinko@kubg.edu.ua

Andrii Sinko,
PhD student in specialty C7 Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ І МОВА ПРЕСИ У ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

INFORMATION ACTIVITIES AND THE LANGUAGE OF THE PRESS IN THE FORMATION OF PUBLIC COMMUNICATION

У сучасному інформаційному суспільстві майже всі процеси вибудовані навколо якісних комунікацій, які покликані визначати динаміку соціального, політичного й культурного життя. Важливо в цьому контексті досліджувати взаємозв'язок між інформаційною діяльністю та мовою преси, що набуло ще більшої актуальності в наш час. Роль засобів масової комунікації у формуванні суспільної думки продовжує зростати попри нові виклики та різноманітні технології. Збільшується важливість формування публічного порядку денного та конструювання соціальних смислів через вимоги часу, і це потребує глибокого наукового осмислення. Такий підхід стає інструментом впливу на колективну свідомість. Попри появу нових цифрових форматів, преса зберігає статус ключового елемента публічної комунікації, залишаючись простором, де взаємодіють PR-служби державних чи комерційних інституцій з громадськістю.

У науковому дискурсі останнім часом питання інформаційної діяльності в контексті мови преси досліджують українські вчені: Ю. Мельніченко, В. Козловцева, І. Голопич та І. Чернова, які з різних боків розглядають маніпулятивний вплив на формування громадської думки, що не завжди має негативний контекст. Крім того, в матеріалі згадуються напрацювання Т. ван Дейка, який розглядає мову преси як складову частину дискурсивної практики, що відображає ідеологічні структури суспільства, та представників теорій *agenda-setting* і *framing*, згідно з якими ЗМК формують суспільний порядок денний через вибір тем і способів їх мовного подання.

Метою дослідження є виявлення взаємозв'язку між інформаційною діяльністю та мовними моделями преси у процесі формування публічної комунікації.

Результати дослідження підтверджують, що ефективність інформаційної діяльності значною мірою зумовлюється відповідністю мовних засобів очікуванням аудиторії та контексту комунікації. Мова преси виступає механізмом фреймування дійсності, який задає інтерпретаційні рамки для соціального сприйняття подій. Період простого інформування населення відходить на другий план і рідко використовується в сучасних умовах. У публічному дискурсі, зокрема в офіційних повідомленнях державних структур, простежується тенденція до балансування між застереженням і впевненістю, аби стабілізувати ситуацію навколо викликів сучасності.

Ключові слова: зв'язки з громадськістю, інформаційна діяльність, аудиторія, соціальні комунікації, мова преси, публічна комунікація.

In the contemporary information society, the vast majority of processes are created around high-quality communications, the purpose of which is to determine the dynamics of social, political, and cultural life. In this context, it is important to examine the relationship between information activities and the language of the press, which has become increasingly

relevant in our time. Despite the emergence of novel challenges and technological advancements, the role of mass media in shaping public opinion continues to expand. The importance of shaping the public agenda and constructing social meanings through the demands of the times is increasing, and this requires a deeper scientific understanding of the mechanisms involved. This approach is becoming a tool for influencing collective consciousness. Despite the emergence of new digital formats, the press retains its status as a key element of public communication, remaining a space where state institutions, PR services, and the public interact.

In recent scientific discourse, the issue of information activity in the context of press language has been addressed in the works of Ukrainian researchers Yuriy Melnychenko, Valentina Kozlovtsseva, Inna Golopych, and Iryna Chernova, who examine from various angles the manipulative influence on the formation of public opinion, which does not always have a negative context. In addition, the article mentions the work of T. van Dijk, who considers the language of the press as a component of discursive practice that reflects the ideological structures of society, and representatives of agenda-setting and framing theories, according to which the media shape the public agenda through the choice of topics and ways of presenting them linguistically.

The purpose of the study is to identify the relationship between information activities and linguistic models of press language in the process of public communication formation.

The results of the study confirm that the effectiveness of information activities is largely determined by the correspondence of linguistic means to the expectations of the audience and the context of communication. The language of the press acts as a mechanism for framing reality, setting the interpretative framework for the social perception of events. The period of simply informing the population is receding into the background and is rarely used in modern conditions. In public discourse, particularly in official communications from state structures, there is a tendency to strike a balance between caution and confidence or to stabilize the situation around contemporary challenges.

Keywords: public relations, information activities, audience, social communications, press language, public communication.

© Фіголь Н., Сінько А., 2025

Вступ. У сучасному суспільстві, де інформаційні потоки впливають на формування абсолютно різних напрямків — від соціальних орієнтирів та культурних цінностей до комерційної вигоди чи навіть прийняття певних політичних рішень, особливого значення набуває дослідження механізмів інформаційної діяльності засобів масової комунікації (ЗМК). Традиційна преса, зокрема й у цифровому форматі, залишається одним із найвпливовіших каналів публічної комунікації, навіть у випадку функціональної безефективності. Наразі вона поєднує в собі давно вже базові функції інформування, інтерпретації та формування громадської думки. Досить часто через газетно-журнальні тексти свої меседжі доносить значна частина державних інституцій чи інших суб'єктів зв'язків із громадськістю. У такому контексті інформаційна діяльність може інтерпретуватись як цілеспрямований комплекс дій зі створення, опрацювання та поширення інформації з метою впливу на соціальні процеси й суспільні уявлення. Вона передбачає не лише висвітлення певних об'єктивних чи суб'єктивних фактів, а й конструювання смислів — у чому ключову роль відіграє мова. Саме мовні засоби — лексика, стилістика мови, риторика — визначають, як аудиторія сприйматиме повідомлення, ба більше, які емоційні й когнітивні реакції суспільства це викличе.

Мова преси, що поєднує елементи офіційно-ділового, публіцистичного та розмовного стилів, є особливим різновидом соціального коду, який виконує функцію посередника між джерелом інформації та публікою. Її впливовість зумовлюється довірою до преси як до певної інституції, особливо, коли йдеться про всеукраїнські медіа, які протягом багатьох років вибудовували довірливі стосунки зі своєю аудиторією. Крім того, важливо розуміти, що побудова вдалої та ефективної комунікації водночас має залежати від відповідності мовних стратегій очікуванням читача. Лише певна гармонізація цього процесу може мати позитивні наслідки. Водночас порушення мовної рівноваги — надмірна емоційність, маніпулятивна термінологія чи навпаки — може знижувати ефективність інформаційної діяльності та негативно впливати на побудову емоційного зв'язку з аудиторією. Важливо підкреслити, що інформаційна діяльність та мова преси у своєму розумінні утворюють певну систему, у якій мова не лише виконує репрезентативну функцію, а й стає інструментом формування публічного дискурсу. Не варто забувати також і про те, що водночас інформаційна діяльність в межах різних мовних стратегій сприяє створенню певної адженди (порядку денного) в межах окремих спільнот, груп осіб, міст чи країни в цілому. Вона може сприяти створенню певної картини світу, яку сприймає суспільство.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження взаємозв'язку між інформаційною діяльністю та мовними моделями преси у формуванні публічної комунікації. Основна увага приділяється тому, як використання мовних засобів впливає на комунікативну ефективність, достовірність та соціальну довіру до інформаційних повідомлень. Основними **завданнями** дослідження є:

- проаналізувати дослідження й бачення українських та світових науковців щодо побудови публічного комунікативного простору;
- визначити основні характеристики мови преси як інструменту інформаційної діяльності;
- виявити механізми впливу мовних моделей на формування громадської думки.

Методологія дослідження. У науковому дослідженні було здійснено теоретичний аналіз наукових праць, присвячених проблематичі соціальних комунікацій та суміжних галузей знань. Застосування загальнонаукових методів — дедукції, індукції та аналізу — забезпечило цілісне та послідовне осмислення теми дослідження. Використання описового методу дало змогу розкрити сутність досліджуваного явища, визначити його структурні характеристики та окреслити основні аспекти проблематики. Для систематизації результатів і формулювання узагальнених висновків щодо особливостей функціонування мови преси в межах інформаційної діяльності зв'язків з громадськістю застосовано метод узагальнення, який сприяв виявленню закономірностей і тенденцій розвитку досліджуваного процесу.

Результати й обговорення. У межах досліджень соціальних комунікацій та інформаційної діяльності в цілому питання мови преси та її ролі у виробленні публічної комунікації активно розглядаються через призму дискурс-аналізу, критичної лінгвістики та теорій медіа. Варто також окреслити дефініції основних понять, які є предметом нашого дослідження. Зокрема, йдеться про такі основні терміни, як «інформаційна діяльність», «мова преси», «публічна комунікація».

У Законі України «Про інформацію» визначення терміна «інформаційна діяльність» тлумачать як «сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави» [4]. Проте щодо визначення в науковому колі однозначної відповіді немає. В одному з попередніх досліджень А. Сінька з цієї теми вдалось виокремити пояснення поняття в контексті розвитку галузі соціальних комунікацій. Йдеться про те, що «раніше інформаційна діяльність виконувала здебільшого прості функції обміну, збережен-

ня та передачі інформації, зараз перетворюється на складний управлінський інструмент, що тісно інтегрований у цифрову інфраструктуру різних галузей» [6]. Базуючись на цих двох визначеннях, можна сформулювати авторське пояснення терміна. Загалом, варто констатувати, що інформаційна діяльність — це процес, спрямований на створення, поширення та управління інформацією з метою задоволення інформаційних потреб, формування настроїв чи думок та комунікації з аудиторією.

У продовження аналізу термінології варто згадати про мову преси, яка вирізняється залежно від джерела наявності специфічних комунікативних засобів, що забезпечують оперативне відтворення та сприймання повідомлень. Зокрема про це у своєму дослідженні згадує Ю. Мельніченко. До таких засобів належать *мовні штампи* — стійкі, часто повторювані конструкції, які сприяють економії мовних зусиль та стандартизації комунікаційного процесу. Крім того, дослідник констатує, що серед спільних сучасних рис мови української преси є процес лібералізації та відхід від жорстких стилістичних обмежень, властивих радянському періоду. За його словами, це явище умовно можна означити як «розкріпачення мовлення», що виявляється у зростанні експресивності, уживанні розмовних, емоційно забарвлених і навіть просторічних елементів [3].

Обидва вищезгадані поняття функціонують у контексті сучасної публічної комунікації, яка є предметом багатьох досліджень українських та іноземних науковців. Відповідно до дослідження В. Козловцевої, основними характеристиками публічних комунікацій є відкритість і прозорість, орієнтація на громадські інтереси, багатоканальність (онлайн, офлайн, медіа, соціальні мережі), оперативність та інтерактивність, цілеспрямованість і стратегічність [5]. Це підтверджується й у практичній площині застосування цього терміна. Із розвитком технологій публічні комунікації вийшли на новий рівень, і різноманітні канали комунікації, зокрема інформаційні ресурси, що займаються донесенням важливих фактів, почали використовувати публічну комунікацію як спосіб поширення сенсів, що так чи інакше впливають на суспільні настрої.

Думки світових дослідників лише підкреслюють важливість врахування не лише текстового наповнення інформаційних ресурсів, а й сенсового розуміння сприйняття масовою аудиторією. Зокрема, дослідник Теун А. ван Дійк (Teun A. van Dijk) у своїх працях ставить дискурс мови преси у центр уваги мовного, когнітивного й соціального дискурсу з точ-

ки зору міждисциплінарного аналізу. У своєму дослідженні "The Interdisciplinary Study of News as Discourse" він зауважує: «Аналіз дискурсу підкреслює очевидний, але досі не до кінця досліджений факт, що повідомлення ЗМК є специфічними видами тексту та мовлення» [7]. Цей підхід передбачає, що текст, мета, з якою його створюють, когнітивні навички аудиторії та умови сприйняття ними контексту тісно взаємодіють між собою у створенні медійного повідомлення. Автор також досліджує, як через мову преси можуть відтворюватися ідеологічні конструкції, наприклад, стереотипи про меншини, статусні ролі тощо.

Уже багато років у медіадослідженнях часто згадується про теорію фреймінгу (framing) та agenda-setting — преса задає теми для обговорення, яким чином їх подавати і через це частково впливає на суспільний порядок денний. Варто зазначити, що важливу роль відіграє не лише вибір тем, а й її мовленнєва артикуляція. До такої можна віднести словоформи, метафори чи різні модальні слова, які застосовуються в описі подій. Крім того, у контексті інформаційної діяльності комунікаційних спеціалістів мовні стратегії, що узгоджуються з фреймом преси, як правило, мають більше шансів мати позитивний відгук аудиторії. Дослідниця Н. Горбенко стверджує: «Сутність порядку денного полягає в тому, що ЗМІ самостійно вибирають порядок денний, за рахунок чого аудиторія сприймає його як більш важливий та значущий у певний період часу. У свідомості людей формується особлива, створена засобами масової інформації картина світу, медіареальність» [2].

Варто також дослідити питання маніпуляції та використання різноманітних механізмів впливу мовних моделей на формування громадської думки у теперішніх реаліях. Почасти такий підхід можна пояснити змістовим наповненням комунікативних повідомлень, що апелюють до емоції страху, відзначаються прагненням досягти рівноваги між представленням загрози та створенням відчуття контролюваності ситуації. На думку дослідників І. Голопич та І. Чернової, у текстах державних комунікацій, зокрема офіційних повідомленнях і пресрелізах із попередженнями про можливі обстріли чи руйнування, зазвичай паралельно подаються смислові елементи, спрямовані на формування довіри. Фактично комунікатам надають паралельно інформацію, в якій підкреслюється ефективність дій органів влади, дієвість заходів безпеки та потенційна можливість уникнення небезпеки за умови дотримання офіційних рекомендацій.

Трактуючи згаданий приклад, така інформаційна стратегія мінімізує дестабілізуючий вплив загрози на аудиторію й одночасно підтримує мобілізаційний потенціал суспільства. Крім того, серед сильних аспектів такої моделі є сприяння збереженню готовності до запланованих дій у кризових умовах. Такий баланс між застереженням і впевненістю є характерною рисою сучасного публічного дискурсу в умовах підвищеної соціальної напруги [1].

Висновки та перспективи дослідження. За результатами проведеного теоретичного аналізу можна констатувати, що інформаційна діяльність і мова преси досить тісно пов'язані та фактично в практичній діяльності доповнюють одне одного, утворюючи цілісну систему публічної комунікації. У сучасних умовах мова не втрачає своїх позицій в суспільстві та постає потужним інструментом смислотворення, здатним визначати тональність, контекст і вплив повідомлення на суспільну думку. Класична преса як одна з найстабільніших форм медіа продовжує виконувати роль провідного комунікатора між владними інституціями, громадськістю та професійними спільнотами. Досить часто її авторитет зовсім не корелюється з ефективністю, але точно працює в системі впливу на позицію чи думку громадськості.

Це дослідження підтверджує, що ефективність інформаційної діяльності безпосередньо залежить від гармонійного поєднання сенсового та мовного рівнів комунікації. Професійно підібрана лексика, стилістика та риторичні засоби сприяють формуванню довіри до джерела, тоді як надмірна емоційність або маніпулятивність можуть знижувати ефективність комунікативного впливу. Мовна стратегія преси створює певну «рамку сприйняття» (фрейм), що задає порядок денний і впливає на суспільні орієнтири. Про це свідчать дослідження та фактичне розуміння інформаційного простору в період мирного життя та сучасних викликів повномасштабного вторгнення в Україні.

У межах наповнення та використання сучасного інформаційного простору мова преси також виконує когнітивно-регулятивну функцію. Йдеться про формування уявлення соціальної стабільності, керованості кризовими ситуаціями та довіри до державних комунікацій. Один із прикладів, згаданий в дослідженні, демонструє баланс між застереженням і впевненістю в офіційних повідомленнях. Таким чином, мова преси постає механізмом соціального управління та конструювання колективних смислів.

Перспективи подальших досліджень уба-чаються в поглибленому аналізі емпіричних матеріалів українських медіа з метою виявлення закономірностей мовного фреймування в кризових комунікаціях, а також у вивченні впливу цифрових платформ на трансформацію мови преси. Доцільним є також проведення міждисциплінарних досліджень, що поєд-

нують методи соціолінгвістики, когнітивної психології та комунікативного менеджменту. Це дозволить розкрити нові аспекти функціонування інформаційної діяльності у взаємодії зі зміною мовних стратегій, підвищити якість публічної комунікації та сприяти формуванню зрілої інформаційної культури українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голопич І. М., Чернова І. В. Мовні стратегії маніпуляції в українському медійному дискурсі: когнітивний та прагматичний аспекти. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2025. Т. 36. Серія: Філологія. Журналістика. С. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/03>
2. Горбенко Н. Ю. Медіатизація та вплив ЗМІ на політичний порядок денний. *Актуальні проблеми політики*. 2021. №. 67. С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i67.1150>
3. Мельніченко Ю. Мова ЗМІ як засіб протидії інформаційній агресії ворога. Миколаїв : Миколаївський нац. аграрний ун-т, 2022. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12379/1/139-142.pdf> (дата звернення: 09.10.2025)
4. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. Київ : Верховна Рада України. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 09.10.2025).
5. Козловцева В. Публічні комунікації як інструмент ефективного менеджменту в системі публічного управління. *Матеріали конференцій МЦНД*. 04.04.2025. Хмельницький. С. 80–84. DOI: <https://doi.org/10.62731/mcnd-04.04.2025.005>
6. Сінко А. С. Трансформація інформаційної діяльності в умовах цифровізації сучасного суспільства. *Інтегровані комунікації*. 2025. №. 19. С. 220–225. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2652.2025.128>
7. T. A. van Dijk, (1991). Media Contents: The interdisciplinary study of news as discourse. In *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. Routledge. URL: <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-1991-The-interdisciplinary-study-of-news-as-discourse.pdf> (дата звернення: 09.10.2025).

REFERENCES

- Holopych, I. M., & Chernova, I. V. (2025). Movni stratehii manipuliatsii v ukrainskomu mediinomu dyskursi: kohnityvnyi ta prahmatychnyi aspekty [Language Strategies of Manipulation in Ukrainian Media Discourse: Cognitive and pragmatic aspects]. *Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism*, 36, 13–17. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/03> [in Ukrainian].
- Horbenko, N. Yu. (2021). Mediatyzatsiia ta vplyv ZMI na politychnyi poriadok dennyi [Mediatization and the Influence of mass media on the political agenda]. *Actual Problems of Politics*, 67, 53–60. <https://doi.org/10.32837/APP.V0I67.1150> [in Ukrainian].
- Melnychenko, Y. (2022). Mova ZMI yak zasib protydii informatsiinii ahresii voroha [Media Language as a Means of Countering the Enemy's Information Aggression]. Mykolaiv National Agrarian University. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12379/1/139-142.pdf> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (1992). *Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02 zhovtnia 1992 r. № 2657-XII (stanom na 15 lystopada 2024 r.)* [On Information: Law of Ukraine of October 2, 1992 No. 2657-XII (as of November 15, 2024)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (48), Article 650. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].
- Kozlovtsseva, V. (2025). Publichni komunikatsii yak instrument efektyvnogo menedzhmentu v systemi publichnogo upravlinnia [Public Communications as an Instrument of Effective Management in the System of Public Administration]. In *Proceedings of the MCND Conferences* (Khmelnyskyi, Ukraine, April 4, 2025) (pp. 80–84). <https://doi.org/10.62731/mcnd-04.04.2025.005> [in Ukrainian].
- Sinko, A. S. (2025). Transformatsiia informatsiynoi diialnosti v umovakh tsyfrovizatsii suchasnoho suspilstva [Transformation of Informational Activity in the Conditions of Digitalization of Modern Society]. *Integrated Communications*, 19, 220–225. <https://doi.org/10.28925/2524-2652.2025.128> [in Ukrainian].
- T. A. van Dijk, (1991). Media contents: The interdisciplinary study of news as discourse. In *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. Routledge. <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-1991-The-interdisciplinary-study-of-news-as-discourse.pdf> [in English].

Надіслано до редакції 01.10.2025.